Vrublevskio Biblioteka

ŠALTINIS

Krynica

Biełaruskaja Narodnaja Hazeta

Vychodzić u aŭtorki i piatnicy.

№ 11 (720).
Cana 10 ct.
VILNIA, 9. II. 1940 h.
Hod vydańnia XXII.

Padpiska na hod — 5 litaŭ, na paŭhoda — 3 lity. Zahranicu — ŭdvaja daražej.
Abviestki: za 1 mm u tekście 40 ct, za tekstam 30 ct.

Adresas red.-adm.: Vilnius, Zavalinė g-vė 1—2, tel 28-32
Adres red. i admin.: Vilnia, Zavalnaja vul. 1—2.
Redakcyja i administracyja adčyniena 10—14 hadz.
Redaktar pryjmaje 9—10 hadz.

U „CENTRY"

Jak viedama, u Vilni isnuje adzinaja biełaruskaja kulturna-aśvietnaja arhanizacyja „Centr". Hazeta naša rašyła vysłać da staršyni hetaj arhanizacyi svajho reportera, kab jon dakładna daviedaŭsia ab jej i kab viestkami padzialiŭsia z hramadzianstvam u „Krynicy". Pastanoŭlena— zroblena. Reporter naš ab „Centry" padaŭ nam nastupnuju hutarku z staršynioj „Centru":

— *Skolki „Centr" naličaje siabroŭ?*

— Pokul što majem zarejestravanych 50 siabroŭ. Ale ciapier adbyvajecca pierarejestracyja i prybyvajuć siabry novyja. Treba spadziavacca, što ŭsie śviedamyja i dziejučyja ŭ Litvie biełarusy arhanizujucca kala „Centru". Mahčymaści hetaha jość, tolki treba pracy i jašče raz pracy.

— *A što faktyčna robić „Centr"?*

Šyrokaje heta pytańnie i nia lohka na jaho dakładna adkazać. Robić jon usio, jak naprykład: zaraz-ža paśla svaich pieranosin z Kaŭnasa ŭ Vilniu ŭziaŭsia jon prad usim za arhanizavańnie škołaŭ. Dziakujučy jaho pracy, siańnia ŭ Vilni isnujuć, jak viedama, dźvie biełaruskija školy: prohimnazija i škola pačatkavaja. Praŭda, školy hetyja dziaržaŭnyja i isnujuć jany dziakujučy dziaržaŭnamu skarbu, ale starana arhanizacyjnaja naleža da „Centru". Ciapier „Centr", karystajučysia z Litoŭskaha Kamitetu Pomačy i z Litoŭskaha Čyrvonaha Kryža, rupicca ab pomačy patrabujučym biełarusam. I tut raboty niamała — z dapamohi karystaje para sot ludziej. Jość jašče i inšaha rodu praca — heta roznaha rodu paśviedčańni šukajučym pracy dziela pradstaŭleńnia ich roznym hramadzkim i dziaržaŭnym ustanovam. Niama taho dnia, kab „Centr" nia vydaŭ niekalki hetakich paśviedčańniaŭ. U pamieškańni „Centru" na Zavalnaj štodnia poŭna ludziej i ruch,—jak u „ministerstvie".

— *Jakija plany „Centru" na budučynu?*

Tyja, što i ciapier: školy, dapamoha patrabujučym i plus novyja: stvareńnie biełaruskaha choru, jaki ŭžo arhanizujecca i robić śpieŭki i daje pamysnyja nadziei, dalej bolš hruntoŭnaja arhanizacyja „Centru", — i tut užo sioje-toje robicca: drukujecca statut, siabroŭskija deklaracyi, zavodzicca paradak kancelaryjny. Urešcie ŭrad „Centru" apracoŭvaje plan publičnych lekcyjaŭ. Lekcyi hetkija majuć adbyvacca što-tydnia na roznyja temy, jak biełaruskija, tak i ahułam kulturna-aśvietnyja. Zojmiecca hetym abo sam „Centr", abo Narodny Universytet pry „Centry", jaki isnuje pry hetaj arhanizacyi i dahetul jašče znachodzicca ŭ Kaŭnasie. Staršynioj jaho jość inž. Dušeŭski.

— *A ci pracuje i ci dumaje pracavać „Centr" tak-ža i na vioscy?*

— Viedama, što tak. Pokul što naša praca, jak bačycie, prad usim datyča miesta Vilni, ale jak tut my całkom uparadkujemsia, bolš źvierniem uvahi i na viosku. Ale i ciapier ab vioscy my pamiatajem, znachodzimśia z joj u kantakcie i, što možam, robim i tam. Šyrejšaja adnak naša praca na vioscy naleža da našych planaŭ krychu dalejšych.

— *A jakija adnosiny „Centru" da palityki?*

— Dobra, što vy padniali hetaje pytańnie. „Gazeta Codzienna" čamuści ŭporysta ćvierdzie, što „Centr" „usich biełaruskich palityčnych hrup nie abymaje", havoračy tak, jak byccam naša arhanizacyja była partyjnaj. Voś-ža nie, naša arhanizacyja kulturna-praśvietnaja i całkom biezpartyjnaja. Partyjny kluč u nas nia maje nijakaha značeńnia i hetym tłumačycca, što da nas naležać biełarusy roznych palityčnych prakanańniaŭ, roznych pahladaŭ, roznaj viery.

— *A ci ŭsich byŭšych palityčnych partyjaŭ biełaruskich jość pradstaŭniki ŭ „Centry"?*

— Na heta pytańnie trudna adkazać, bo zaŭsiody znajdziecca niejkaja adzinka, katoraja moža skazać, što voś ja partyja i ja da vašaha „Centru" nie naležu. Ale-ž heta treba razvažać u płoščy vykľučna humarystyčnaj, a nikoli hramadzkaj.

— *Jašče adno pytańnie: časam možna spatkacca z zaŭvahami pad adrasam „Centru", što heta arhanizacyja nie ahulnabiełaruskaja, ale chutčej katalickaja?*

— Viedama, chočačy, možna pastavić nam i hetki zakid, ale padstaŭ pad saboj jon nia maje nijakich. Jakoj jość u hetym sensie naša arhanizacyja, jasna havora naš statut, skład našych siabroŭ, naša praca, nu i moža navat sama asoba staršyni: maje adnosiny da pravasłaŭnych daŭno ŭžo dastatačna vyjaśnieny, usim dobra viedamy i ŭ biełaruskim hramadzianstvie nia majuć nijakich sumnivaŭ. Choć pryznaju, što sučasny skład prezydyjumu „Centru" moža i nia zručny. Praŭda, vybary stalisia z viedama našych siabroŭ pravasłaŭnych i tady vyhladała, što hetak budzie najlepš. Da nastupnaha ahulnaha schodu sprava vyjaśnicca jašče bolš i kali treba budzie, dyk adpaviedna naładzicca.

Hetkija viestki ab „Centry" daŭ nam jahony staršynia. *V.*

UVODZINY NOVAHA REKTARA

U čaćvier 8 lutaha Vilenski universytet pieražyŭ chvilinu histaryčnuju: pieršy jahony Rektar praf. Michał B i r ž i š k a pierajmaŭ uładu.

Važny hety mament mieŭ miesca na ŭračystym pasiedžańni ŭ Aktavaj (Kolumnavaj) zali universytetu. Na pasiedžańni, akramia samych uładaŭ universytetu, byli tak-ža prysutnyja miascovyja i pryjezdnyja hości, pradstaŭniki uładaŭ, hramadzianstva, presy i samoj studenckaj moładzi.

Uračystaść naznačanaja na hadz. 12-ju pačałasia nacyjanalnym litoŭskim himnam u vykanańni studenckaha choru, paśla čaho ŭstupnoje słova skazaŭ dahetulašni kiraŭnik universytetu praf. I Končius. Pradstaviŭšy historyju universytetu i jahony stan siahońniašni, praf. Končius symbolična pieradaŭ uładu nad universytetam novavybranamu i zaćvierdžanamu Magnificencyi — Rektaru prafesaru M. Biržišcy. Pramova Rektara — heta hłyboka założanaja, hruntoŭna pradumanaja historyja nia tolki samaha universytetu, ale i navuki ŭ Vilni i Litvie naahuł. Pa pramovie Magnificencyi Rektara, doŭhi rad pryvitalnych pramovaŭ pačaŭ Paŭnamocnik Uradu ŭ Vilni, ministr K. Bizauskas. Ad Biełaruskaha Navukovaha Tavarystva pryvitalnuju pramovu skazaŭ Dr. J. Stankievič, jaki miž inšym zajaviŭ, što novaadčynieny Litoŭski Universytet u Vilni maje ŭsie pravy ŭvažacca spadkajemnikam słavy daŭnaha Vilenskaha Universytetu i što hetaha prava nia mieŭ začynieny universytet polski. Pramoŭca śćvierdziŭ tak-ža, što ŭ budavańni słavy daŭnaha Vilenskaha Universytetu brali čynnaje ŭčaście i biełarusy, i što biełarusy i siańnia spadziajucca być karysnymi ŭčaśnikami budavańnia ščaślivaj budučyni hetaj śviatyni navuki.

Narodnyja litoŭskija pieśni i ŭkancy badziory studencki himn „Gaudeamus igitur" zakončyli heta histaryčnaje pasiedžańnie.

Chaj-ža ŭsio čutaje staniecca čynam!

A. K.

Konferencyja ŭ burmistra m. Vilni

Na anahdašniaj presavaj konferencyi ŭ birmistra m. Vilni prysutnyja daviedalisia m. inš., što:

1. Pa 16 lutaha siol. budzie zaćvierdžana Haradzkaja Rada m. Vilni, złožanaja z 12 asob, u hetym: 6 pradstaŭnikoŭ hramadzianstva litoŭskaha, 2—polskaha, 2 — žydoŭskaha, 1 — biełaruskaha i 1 — rasiejskaha.

2. Haradzki teatr na Pahulancy pieraniało Ministerstva Aśviety.

3. Prad vajnoj u Mahistracie pracavała ahułam 1.600 čałaviek. Ciapier pracuje 1.200, z katorych 1.000 nia znaje litoŭskaha jazyka. Dla hetych apošnich budzie ekzamin z lit. jazyka za hod.

4. Remont Ratuša budzie vieścisia dalej i ŭ Ratušy hetym budzie sekrataryjat Mahistratu.

5. Anhlickaja pazyčka z-prad Suśvietnaj Vajny, jak hvarantavanaja polskim uradam, kasujecca z rejestru daŭhoŭ horadu.

6. Haradzkija ŭłady robiać staranni ab zvarot 560 vilenčukoŭ, vyviezienych u svaim časie ŭ Saviety.

7. Usie Kult.-aśvietnyja instytucyi Vilni, biaz roźnicy nacyi ichnich siabroŭ, atrymajuć subsydyi z haradzkoha budžetu.

— Č.

Над магілай У. С. Б.

У «Gazecie Codziennaj» з 28.I.1940 г. Тодар Буйніцкі піша пра Вільню, як пра унівэрсытэцкі горад. Тая частка стацьці, дзе аўтор разглядае традыцыі унівэрсытэту і жадае яму шчасьлівага разьвіцьця, ня можа выклікаць закідаў з боку беларуса. Наадварот, шчыра кахаючы Вільню, як горад, з якім зьвязаны найпрыгажэйшыя беларускія традыцыі, мы жадаем ёй якнайшырэйшага разьвіцьця.

Але ёсьць і другія тэмы ў стацьці Буйніцкага, ёсьць сказы, з якіх відаць, што памяць людзкая вельмі і вельмі кароткая, асабліва, калі хочам аб нечым забыцца. П. Буйніцкі няміла дзівіцца пачуўшы, што ня ўсе вынесьлі з муроў У.С.Б. такія прыемныя ўспаміны, як ён сам, і кажа, што нічога ня ведае пра тыя здарэньні, якія йнакш характарызуюць часы У. С. Б. На яго пагляд адзінай групай, каторая можа быць крыху нездаволенай, зьяўляюцца жыды, а ўсе іншыя павінны дружна выступіць у абароне Almae Matris.

Тут ужо згадзіцца ня можна... У адказ на гэтыя тэзы лічу патрэбным падаць да ведама паноў-палякоў яшчэ колькі «навінак»; — калі і забыліся пра гэтыя справы яны, дык не забыліся мы!

Для выясьненьня сытуацыі, лічу патрэбным сказаць, што я быў студэнтам да апошняга часу, у мінулым годзе быў старшынёй Беларускага Студэнцкага Саюзу і... праз два гады атрымоўваў „стыпэндыю» (30 злотаў у месяц).

Закрану тут толькі некаторыя — пры тым агульнаведамыя — пытаньні. У прыпадку патрэбы, абавязваюся прадставіць дакумэнты і сьведкаў, каторыя пацьвердзяць пададзеныя мной факты.

Вось, хоць бы гэткая справа, як прыймо на ўнівэрсытэт. Папулярным быў сказ: «Каб трапіць на мэдыцыну ці на політэхніку, дык трэба або мець пратэкцыю, або вельмі добра здаць экзамін, ябо... запісацца паляком». Гаварылі гэта беларусам, літоўцам і ўкраінцам ня-толькі іх адзінакроўцы, але і шчырэйшыя палякі. Фактам ёсьць, што ў мінулым годзе на аграномічны факультэт у Вільні ня прынялі аніводнага беларуса (на 3 мільёны беларускага сялянскага насельніцтва ў былой Польшчы!).

Ды і трапіўшы на ўнівэрсытэт, цяжка было там утрымацца не-паляку, калі не памагалі багатыя бацькі, бо ўнівэрсытэт памагаў такому студэнту хіба тады, калі ўжо ня мог ніяк выкруціцца: калі „пэтэнт" меў пасьведчаньне аб незаможнасьці і „ўсе пяцёркі" на экзамінах. Ды і так траляліся гэткаму студэнту адны адпадкі, а поўныя стыпэндыі атрымоўвалі палякі. З беларусаў у мінулым годзе такіх стыпэндыстаў, як я (30 зл. у месяц) было яшчэ трое— значыць разам 4 асобы! А самі-ж палякі налічалі беларусаў у Польшчы да мільёна. Незаможныя студэнты-палякі, апрача запамогаў з унівэрсытэту, карысталіся йшчэ рознага роду самапомачай арганізацыяў. Ані студэнты беларусы, ані ліцьвіны ці ўкраінцы такіх субсыдыяў не атрымлівалі, а ў польскіх арганізацыях кіравалі звычайна шовіністы, каторыя з беларусамі ці іншымі меншасьцямі і гаварыць не хацелі. Гэтыя-ж самыя кіраўнікі „самапомачавых" арганізацыяў выкарыстоўвалі субсыдыі на палітычныя мэты, а нават... дэфраўдавалі!..

Ну, але такіх рэчаў можна пры „добрай волі" — не заўважыць. Можна было не заўважыць і таго, што калі дзеканаты дзялілі летнія практыкі, дык студэнт-непаляк заўсёды «спазьняўся», але яшчэ і пасьля знаходзілася месца для паляка. Можна было не заўважыць, як крывіліся сэкрэтары ўнівэрсытэту, калі ў нейкай анкеце ў рубрыцы «нацыянальнасьць» бачылі «беларус» ці «ліцьвін» або «украінец». Можна было «ня бачыць», як дэмаралізавалася бедная студэнцкая моладзь, каторую за юдавыя срэбнікі куплялі арганізацыі субсыдыяваныя унівэрсытэтам, напр. „Саюз Студэнтаў Паўночна-Усходніх Земляў".

Можна было «ня бачыць», як адміністрацыя ўнівэрсытэту шкадавала невялічкае залі на ўнівэрсытэце, калі гэтае залі прасілі няпольскія арганізацыі для сваіх культурна-навуковых мэтаў.

Могуць казаць паны палякі, што нічога ня ведаюць аб мэтодах, якімі ўнівэрсытэт абмяжоўваў амаль да нуля магчымасьці працы няпольскіх арганізацыяў, а адначасна субсыдыяваў розныя зусім непаважныя імпрэзы польскія.

Усё гэта можна было «недагледзіць». Хай сабе! Але-ж былі на У.С.Б. і такія справкі, каторых трудна было ня згледзіць і сьляпому. Ня буду ўжо пісаць пра тое, як польская «інтэлігенцыя» прымусіла стаяць падчас лекцыяў моладзь жыдоўскага паходжаньня. А што рабілася падчас розных студэнцкіх вечаў: збройныя напады адных арганізацыяў на другія, палкі і кастэты ў руках развыдраных корпорантаў. Унівэрсытэт гэта бачыў і толераваў!..

Такімі ўспамінамі можна запісваць цэлыя томы, а ня можна сказаць, каб былі гэта такія мілыя ўспаміны, як тыя, пра якія піша п. Буйніцкі!..

Ня ведаю — можа аўтор стацьці з „Codziennaj Gazety" піша шчыра; мо' часы, калі ён вучыўся, былі іншыя; мо' проста адыграў ролю той факт, што ён прайшоў праз унівэрсытэцкае жыцьцё, як студэнт упрывільяванай польскай нацыянальнасьці. У кожным выпадку мы—студэнты беларусы — выносім з УСБ зусім не такія прыемныя ўспаміны, як пан Буйніцкі.

І таму, калі літоўскія ўлады ліквідавалі УСБ, мы не пратэставалі, хоць гэтая ліквідацыя была для шмат-каго з нас таксама вельмі цяжкім асабіста здарэньнем, але — агульна бяручы — мы зусім не шкадуем, што падае гэты бастыён польскае рэакцыі, польскага „Drang nach Osten" і шчыра вітаем нараджэньне унівэрсытэту новага, які, верым, станецца кузьняй сапраўднай веды і сьвятыняй праўды.

Усевалад Кароль

Ci Vy ŭžo apłacili

„K R Y N I C U"?

Chto apłacić hadavuju padpisku da 1 krasavika, toj atrymaje cennuju premiju.

Uład-Inicki

15)

Aryšty, Biareza j vola

(Ůspaminy aryštanta)

Nas zatrymała savieckaje vojska, pasadziła ŭ hruzavik, akružyła štychami i adviazło ŭ horad, u kamitet. Tutaka panavała niejkaja niavyraznaja sutałaka. Kamitetčyki z miascovych žydoŭ, zaniatyja možа i dziełavoju hutarkaju iz švendaŭšymisia svaimi-ž tavaryšami, ledźvie ni-ledźvie vysłuchvali našuju karotkuju historyju i škiravali ŭ druhi pakoj. Užo tut savieckija žaŭniery nakarmili nas haračaju stravaju, nakłaŭšy na stale z kapu łyžak i z paŭkapy łustaŭ chleba — ad ščyraha serca! Strava była smačnaja i tučnaja, jak u niemcaŭ, ale čorny chleb, to vielmi kisły. Z całaj dušy pačastavaŭšy jašče polskimi papiarosami dy rasiejskaju machorkaju, škiravali jany nas na načleh u niejkuju chatu, dzie dabradušnaja haspadynia ŭdabavak napaiła nas kavaju z samym praŭdzivym cukram. Vyspalisia vielmi dobra, choć na padłozie, ale pieršy raz ad aryštu—na paduškach. Načavała nas tolki ŭžo 6-ch, bo Miadziołka zachvareŭ i astaŭsia ŭ kamitecie, a mhr Šutovič jašče pierad Biełastokam škiravaŭsia ŭ Chorašč da svaich znajomych.

24 vieraśnia, jašče da ŭschodu sonca, rušyli my ŭ Horadniu piechatoju. Byŭ maroz, zamierzła vada i dźmuŭ silny, uschodni viecier.

Ad Sakołki až da Horadni miascovaść uźniataja, harystaja. Jak strała, prostaja Horadzienskaja šasa tolki vyhinałasia i pierahinałasia pa ŭzhorkach, pierasiakanych padniatymi nizinami. A ŭzhorki adzin za druhim tak i stajali ŭ roznych kirunkach, jak zaćviardzieŭšyja chvali na mory. Miascami ŭzhorki paraśli jašče maładymi chvojnikavymi lasami, z-za katorych ukradkam vysoŭvalisia vioski i sumna pazirali na šasu.

Prajšoŭšy niejki lasok, ad katoraha da Horadni pa słupoch ličyłasia 16 kilometraŭ, — pakazalisia hatyckija viežy Horadzienskaha kaściołu... I ŭspomniłasia maja radzima — zaścienak Inica, u 16 kilometrach ad Stoŭpcaŭ. Ad jaje, z adnaho ŭzhorku pierad mohlicami, taksama była vidać Staŭpieckaja carkva. Vidać jana była i ŭzdoŭž Niomna cieraz prastory prytulenych da jaho sienažaciaŭ. Časami, vielmi redka, čuŭsia i hudok ciahnika. I ŭspomniłasia jašče, što ŭ Navahradčynie jość hara, z katoraj vidać miascovaści na 20 z liškam kilometraŭ. Znać, šmat jość u Biełarusi takich punktaŭ, z katorych čałaviek paznaje, jak daloka siahaje zrok i słuch. Nia treba nam ni Tatraŭ, ni Alpaŭ...

A pa šasie nastreču nam ciahnulisia natoŭpy polskich žaŭnieraŭ — astačy raźbitych i rastrapanych bryhadaŭ dy dyvizijaŭ. Poŭapranutyja, navat i bosyja, hurmami ciahnulisia jany u svaju praŭdzivuju Polšč. Pazirajučy na ich, prypomniŭsia mnie krach rasiejskaha frontu ŭ kancy 1917 h., kali i ja, hałodny, poŭapranuty, z tryvohaju ciahaŭsia pa haścincach paŭdzionnaj Biełarusi, pakul nia trapiŭ až u Daniecki basejn. Hetyja byli ščaśliviejšyja, bo išli prosta da svaich rodnych chataŭ, choć dalokich ad „Kresów Wschodnich". Pamiž žaŭnieraŭ papadalisia čyhunačniki i paštary z roznymi kłumkami i miašečkami. Časami pa šasie, prarazajučy natoŭpy ludziej, pralatała aŭta z savieckimi žaŭnierami. Adno aŭta raskidała listoŭki — zahad savieckaha kamandujučaha Biełaruskim frontam. Z jaho tolki dakładna daviedalisia my, što savieckaje vojska pierajšło polskuju hranicu 17 vieraśnia z metaju vyzvalić biełarusaŭ

Савецкая Беларусь

пасьля Літоўска-Савецкага дагавору з 10.Х.1939 г. у Маскве

Зьмяшчаючы тут на агульнае жаданьне чытачоў „Крыніцы" карту Савецкае Беларусі пасьля Літоўска-Савецкага дагавору з 10.Х.1939 г., лічым за патрэбнае дадаць наступныя дапаўненьні аб адміністрацыйным падзеле абшару Савецкай Беларусі.

Уся Савецкая Беларусь падзелена на 13 акругаў (8—у Усходняй і 5 у Заходняй Беларусі), а кожная акруга падзелена на раёны, якія адпавядаюць даўнейшым паветам. Назовы акругаў наступныя: **А. Усх. Беларусь** — акругі: 1. Бабруйская, 2. Віцебская, 3. Гомельская, 4. Менская, 5. Магілеўская, 6. Мозырская, 7. Аршанская, 8. Полацкая; **Б. Заходняя Беларусь** — акругі: 9. Баранавіцкая, 10. Беластоцкая, 11. Берасьцейская, 12. Вялейская і 13. Пінская. —

Увесь абшар васьмёх акругаў Усходняе Беларусі падзелены на 101 раён, а абшар 5 цёх акругаў Зах. Беларусі (аддзелены ад Усх. Беларусі на карце лініяй, якая азначае старую польска-савецкую граніцу), падзелены на 32 раёны.

Абшар Усходняе Беларусі раўняецца 125.950 кв. клм., а па далучэньню Беларусі Заходняй абшар гэты павялічыўся блізу ўдвая. **К.**

Uhodki Niezaležnaści Litvy i biełarusy

Dzień 16 lutaha, jak uhodki abvieščańnia niezaležnaści Litvy, Vilenskija biełarusy adśviatkujuć na specyjalnaj Akademii ŭ hety dzień u zali Vilenskaj biełaruskaj dziaržaŭnaj prohimnazii (Daminikanskaja 3-5 — u panadvorku). Na prahramu Akademii składajucca: referat St. Marcinkieviča, deklamacyi, śpievy. Pačatak Akademii a hadz. 10-aj. Uchod volny.

BIEŁARUSKAJA CHRONIKA

Jašče ŭ spravie biełaruskich radiopieradačaŭ. Jak užo paviedamlałasia, u sieradu 14 lutaha ad 19.15 da 19.35 z Vilenskaj radiostancyi buduć pieradavacca biełaruskija pieśni ŭ vykanańni solista Milanskaj opery La Scala Siarhieja Benoni, jaki praśpiavaje: A. Hrečaninava: 1. Ziaziulu, 2. Kupalonku; A. Turankova: 3. Rabinu, 4. Jak pamiorła matulka; K. Hałkoŭskaha: 5. Čamu-ž mnie nia pieć?, 6. Łuham, łunam zielanieńkim, 7. Ci nia dudka maja, 8. Cieraz sad vinahrad. — Hetuju radiopieradaču papiaredzić uvodnaje słova mhra J. Šutoviča.

U čaćvier 15 lutaha, u druhim antrakcie opery „Try talizmany" (kala hadz. 20.45) budzie nadavacca prelekcyja mhra J. Šutoviča na temu: „Učaście biełarusaŭ u baraćbie za svabodu i niezaležnaść Litvy".

Što z „vyviezienymi"? „Vyviezienyja" — heta ahulny nazoŭ tych kolkisot ludziej, jakija padčas bytnaści ŭ Vilni ad 18.IX da 28 X 1939 h. savieckich uładaŭ, hetymi-ž uładami byli zatrymany i pry adychodzie—zabrany. Siarod hetych ludziej było šmat i biełarusaŭ. Hazety pišuć ciapier, što vyjechaŭšaja anahdaj u Maskvu Litoŭskaja hraničnaja kamisija paviazła z saboj i śpiski tych vyviezienych, katoryja majuć prava na litoŭskaje hramadzianstva. Delehacyja budzie chłapatać ab zvalnieńni hetych vyviezienych i propusku ich u Litvu.

Dyrekcyja Bieł. Dziaržaŭnaj Prohimnazii kvituje i dziakuje za achviary, jakija dla dziaciej prohimnazii i Bieł. pačatkavaj škoły złažyli: Biełaruski Spažyviecki Kooperatyŭ „Kalina" 30 litaŭ, hram. Jazep Šnarkievič 1.50 lit, hram. M. Mancevič — knižki: „Беларускія Народныя Песьні" i „Наша Песьня" (pryhatavanyja da druku R Šyrmaj) — pa 5 ekz., M. Tanka: „Пад Мачтай", „Журавінавы Цьвет" i S. Chmary: „Жураўліным Шляхам", kožnaj pa 2 ekz. — razam usich knižak 16 (šasnaccać).

Z Savieckaj Biełarusi

Daroha Aŭhustoŭ-Bielsk. Z inicyjatyvy žycharaŭ Aŭhustova i dziela adznačeńnia vybaraŭ u Viarchoŭny Saviet SSSR i Viarchoŭny Saviet BSSR zapačatkavana budova darohi Aŭhustoŭ-Bielsk. Pabudovu hetaj darohi majuć skončyć da ŭhodkaŭ dałučeńnia Zachodniaj Biełarusi da Uschodniaj.

40-yja ŭhodki śmierci Šejna. U druhoj pałavinie 1940 h. minaje 40 hod ad dnia śmierci vydatnaha ruskaha etnohrafa, Šejna. Vučony hety zasłyŭ, jak žbiralnik rasiejskaha i biełaruskaha folkloru. Jon sabraŭ samych tolki biełaruskich i rasiejskich narodnych piesień kala 800. Miž inšym, adzin z tvoraŭ Janki Kupały — paemka „Bandaroŭna" — abapiortaja na siužecie bieł. narodnaj pieśni, zapisanaj Šejnam.

---

i ukraincaŭ ad iha polskich panoŭ. Čytaŭ ja jaho i dziviŭsia—dziviŭsia z novaj biełaruskaj movy, vyrablenaj ci štučna stvoranaj z majej rodnaj, katoraju havaryli maje baćki Ale heta chiba małoje dziva dla XX vieku, kali ludzi tvorać štučnuju voŭnu, štučny šoŭk i ŭsiakija jeminnyja „Ersatzy" (erzacy).

Pierad Horadniaj strełasia zmataryzavanaja kalumna savieckaha vojska, moža jakich 200 aŭtaŭ. U paraŭnańni z niamieckim — tutaka čułasia niejkaja niedaciahnutaść. Aŭty zdavalisia mienšymi, navat i hučańnie mašynaŭ było słabiejšym. Niekatoryja aŭty zatrymlivalisia dla praŭki abo dla pampavańnia pavietra, ich abjaždžali zadnija. Na aŭtach žaŭniery — u roznajakich vopratkach i šapkach — siadzieli, jak papała, i jak papała trymali ŭ rukach svaje strelby z vostrymi štychami. Moža heta byli pieramiešanyja miž saboju pradstaŭniki roznametnych vajskovych čaściaŭ. Na aŭtach — harmaty, zvyčajnyja rasiejskija trochcaloŭki, i kuchni – pry ich stusy droŭ. Zredka na aŭcie stajaŭ kulamiot z čatyrma dułami – pieršy raz bačany mnoju. Usio aŭty dy aŭty.. Ale poruč z imi pierlisia paadzinočnyja końniki...

U Horadni byli my a hadz. 15—16 i adrazu pajšli na vakzał, dzie zanačavali, čakajučy ciahnika na Vilniu. Prachodziačy Horadniu, bačyli my šmat naklejenych abviestak savieckaj ułady — na saviecka-biełaruskaj movie. U Horadni kuplali jašče za polskija hrošy ježu: kilo chleba—25 hrašoŭ, kilo pamidoraŭ—60 hr., kilo kaŭbasy — 4 załatoŭki, sieladziec — 30 hrašoŭ. Ale kupić było vielmi ciažka—usiudy treba było stajać u čarzie. U Horadni ŭbačyli my i atrymali pieršyja savieckija hrošy.

Na vakzale šmat ludziej — polskich žaŭnieraŭ i ŭciekačoŭ z roznych kutoŭ byŭšaj Polščy. Žaŭniery smutliva apaviadali ab razhromie polskaha vojska, skardziačysia na achviceraŭ. Voś adno z mnohich padobnych charakternych apaviadańniaŭ:

—Pakul išli na niemca, to jany (achvicery) byli, a jak pačali bicca, dyk niaviedama kudy padzielisia, astalisia tolki siaržanty, i to nia ŭsie. My — z karabinami, a niemcy — z tankami. Jak dali, jak dali... i śpieradu, i z bakoŭ, i źvierchu—dyk my nia viedali, jak i kudy ŭciakać. Ale ŭžo jak vyrvalisia, dyk za niekalki dzion dakacili z-pad Łomžy až pad Varšavu, čuć nie patapilisia ŭ Buhu kala Vyškava. Nia było času nia tolki bicca, ale i ahladziecca, kudoju-b vyrvacca z piekła tankaŭ, pad katoryja nas pchnuli paručniki i majory... Ale ŭsio raptam źhinuła: i jany, i naboi, i ježa!.. Oho... heta nie vajna, a raźnia! Padumać, zahadvali końnicy brać tanki! Dyk jak suniecca z hołymi šablami „šarža" dyk ta ta-ta ta... i lažyć! Jak vyskačyć druhaja — i lažyć. Voś hetak, taŭkli dy taŭkli. Nie vajna, a raźnia! —

Z Horadni vyjechali 25 vieraśnia, a hadz. 7-aj.

Uzdoŭž čyhunki ŭ niekalki miascoch było vidać šmat savieckaha vojska — piechaty, końnicy i abozaŭ.

Na vakzale Arany bačyli my pieršuju mahiłu savieckaha žaŭniera: kurhančyk ci nasyp, na im vianok z kvietkaŭ, a ŭ hałavie—vysoki piramidalny špil z piaciramiennaju zorkaju na viersie. Špil i zorka byli pamalavany čyrvonaju farbaju.

U Vilni byli my a hadz. 12-aj Z vakzału jašče ŭsie pajšli da fatahrafa. U horadzie kinulisia ŭ vočy abviestki savieckaj ułady, ale tolki ŭ rasiejskaj movie!..

Sfatahrafavalisia. Raźvitalisia i rassypalisia pa svaich chatach i kvaterach.

Tak i skončyłasia našaja vandroŭka, spačatku — sumnaja, pakul nia vyjšli z Biarezy, potym tryvožnaja — pakul nia sieli ŭ ciahnik, nareście — radasnaja, jak ubačyli vulicy darahoj Vilni.

20.I.1940 h. *Kaniec*

Ministr Skučas ab polskich tajnych arhanizacyjach u Vilni

Nia jość tajnicaj, što palicyjnyja ŭłady vykryli dźvie polskija arhanizacyi, jakija pracavali prociŭ litoŭskaj dziaržavy. Siabry hetaj arhanizacyi aryštavany i vinavatyja buduć addany pad sud. Na budučyniu ŭsiakaja takaja praca budzie zatarmožana, ale spakojnym hramadzianam dziaržavy budzie zahvarantavany supakoj žyćcia i pracy

Vykrytyja arhanizacyi mielisia jšći da svaje mety pry pomačy zbroi i hvałtu.

U abiedźviuch arhanizacyjach bolšaść siabroŭ heta ludzi pryjezdnyja. Tolki 17 prac. aryštavanych polskich aficeraŭ pachodziła z Vilenščyny, rešta — z Polščy. Śledztva vykazała što abiedźvie arhanizacyi pačali pracavać zaraz ža pa razvale Polščy.

Naahuł u Vilenščynie panuje ład i paradak. Bolšaść nasielnictva heta lojalnyja hramadzianie Litvy. Jany vielmi sroha aceńvajuć dyversyjnuju dziejnaść pryjezdnych elementaŭ i starajucca ad ich być jak najdalej.

VOKAM PA ŚVIECIE

Mirnych prapazykaŭ Niamieččyny, ab jakich i my ŭspaminali ŭ apošnim numary „Krynicy", — nia budzie. Hetak prynamsi pišuć zahraničnyja karespandenty z Berlina.

U Vatykan pryjaždžaje specyjalny ambasadar Złuč. Štataŭ Paŭn. Ameryki.

Niemcy nie sumlavajucca ab svajoj pieramozie — skazaŭ anahdaj ministr Dr. Goebbels. Bitvy na zachadzie nia buduć dziacinnymi zabaŭkami. Niamieččyna za hetyja piać miesiacaŭ zrabiła vahromnyja pryhatavańni da pieramohi: usio abdumana, usio pryhatavana!

Tysiača tonnaŭ karabloŭ što hadzinu topicca ciapier na mory ad razryvu torpedaŭ i minaŭ. Pobač z karablami hinuć i ludzi. Charakterna pry hetym, što ad minaŭ i torpedaŭ hinuć karabli nia tolki krainaŭ vajujučych, ale i neŭtralnych. Niamieckaje kamandavańnie flotu papiaredziła, kab neŭtralnyja karabli nie karystali z kanvoju anhlickich vajennych karabloŭ, bo ŭ takich vypadkach niamieckaje kamandavańnie ŭvažaje siabie ŭpravamocnienym karabli hetkija niščyć.

Italjancy vysialajucca z Juhasłavii dabravolna ŭ svaju baćkaŭščynu i buduć tam žyć u nova razbudavanych haradoch na b. Pontskich bałatach. Hetkim sposabam majuć pierasialicca 100.000 čałaviek.

Prociŭ SSSR padyjmaje uznoŭ kampaniju presa italjanskaja. Italija vielmi zaniepakojena pranikańniem savieckich upłyvaŭ na Bałkany, jakija ŭvažaje za svoj „žyćciovy prastor".

Estonski aeraplan nad sobskaj stalicaj i portam Tallin byŭ abstrelany anahdaj z savieckich karabloŭ stajaŭšych u tym-ža porcie. Vyjaśniłasia pašla, što pavodle saviecka estonskaha dahavoru takija pieraloty zabaronieny i aeraplan byŭ pryniaty za niepryjacielski. Niezaležna ad hetaha Saviety zapeŭnili, što straty ŭźnikłyja z pryčyny abstrełu buduć apłačany.

Niamieččyna pasiarednikam? Švedzkija hazety pišuć, što ŭ Berlin vyklikany niamieckija pradstaŭniki ŭ Finlandyi i [illegible] ŭ Savietach. Z hetaha dahadvajucca, što Niamieččyna moža vystupić u roli pasiarednika pamiž Finlandyjaj i Savietami.

Francyja prociŭ kamunistaŭ Jak viedama ŭžo, francuski parlament pa začynieńni kamunistyčnych arhanizacyj u kraju, vydaŭ sudu tak ža 44 svaich siabroŭ — kamunistaŭ. Ciapier hetyja pasły buduć mieć spravu ŭ vajennym sudzie za toje, što byccam tvaryli tajnuju arhanizacyju. Pahražaje im kara ad 1 da 5 hadoŭ turmy, ad 100 da 5.000 frankaŭ štrafu i ŭtrata hramadzkich pravaŭ.

Obysk u Torgpredztvie ŭ Paryžy. Francuskaja palityčnaja palicyja zrabiła anahdaj obysk u savieckim torgpredztvie (handlovym pradstaŭnictvie) ŭ Paryžy i ŭ kvaterach jahonych pracaŭnikoŭ. Zabrana pry hetym šmat dakumentaŭ Ambasadar Saviecki ŭ Paryžy Suryc suproć hetaha obysku pratestavaŭ prad francuskim uradam.

Pierastać rabić naloty na bierahi Anhlii, a anhlickich vajenna-pałonnych pilotaŭ u Niamieččynie asabliva pačytać i pamiaščać u aficerskich abozach — zahadaŭ byccam hałoŭny kamandzier niamieckich łatunskich sił, feldmaršał Goering Pišuć ab hetym anhlickija hazety na padstavie informacyjaŭ Čyrvonaha Kryža.

Usiačyna

600 hadoŭ tamu nazad byŭ nad Bałtyckim moram taki maroz, što ŭsio mora zamierzła i praz jaho možna było jechać na sankach. Na niešta padobnaje zanosicca i sioleta: bierahi mora z boku Łatvii i Švecyi zablokavanyja lodam na 60 klm. z kožnaha boku Jašče kryšku — i hajda na saniach.

Novyja nazovy ŭ Prazie Českaj. Ułady zahadali paźmianivać nazovy hałaŭniejšych vakzałaŭ u Prazie, pajmienna: hałoŭny vakzał—Vilsonaŭ—budzie ciapier nazyvacca **„Vialiki Praski Vakzał"**, vakzał Masaryka budzie nazyvacca **„Praski vakzał Hibrna"**, a vakzał Denis'a — **Vakzał Prasko-Małdaŭski.**

Tryptyk Vita Stvoša z Marjackaha Kaścioła ŭ Krakavie jaki pieraviezieny byŭ anahdaj na vystaŭku ŭ Nürnberg, nazad u Krakaŭ užo byccam nia vierniecca i budzie pastaŭleny ŭ viedamaj katedry ŭ Köln nad [illegible] am.

Žyćcio ŭ Vilni i Kraju

Padatak ad pamieškańniaŭ u Vilni i Kaŭnasie rehulavacca budzie novym zakonam hetkim paradkam: ad pamieškańnia, za katoraje ŭ hod płacicca arendy:

ad 240	da 600 lit.	padat.	2 prac.
ad 601	„ 1500	„	3 „
ad 1501	„ 3000	„	4 „
ad 3001	„ 5000	„	5 „
ad 5001	uharu		6 „

Hety samy padatak na pravincyi budzie abličacca jnakš, pajmienna:

pry had. ar.	72 da 1[illegible]0 lit.	pad.	2 prac.
„ „	121 „ 360 „	„	3 prac.
„ „	361 „ 720 „	„	4 prac.
„ „	721 uharu „	„	5 prac.

Treba pry hetym zaznačyć, što palohki ŭ apłacie naležnaści za pamieškańnie kamornaje) ŭ Vilni prysłuhoŭvajuć tolki tym, chto nie zarablaje bolš 150 litaŭ u miesiac (pa adličeńni pa 20 litaŭ na asobu ŭtrymlivanuju samym haspadarom pamieškańnia).

Varočajuć dakumenty padadzienyja jašče prad vajnoj ŭ b. Haradzkoje Starastva u mižčasie ad 10 da 23 hetana ŭklučna, u paradku alfabetyčnym. — U chutkim časie buduć tak ža vydavać ucalełyja dakumenty padadzienyja ŭ svaim časie ŭ b. Vajavodztva.

Telefaničnaja sietka m. Vilni chutka zahuščajecca. Padčas, kali pry prychodzie litoŭskaj ułady ŭ Vilniu było tut čynnych tolki 450 telefonaŭ, siańnia ličba ich skočyła ŭžo na 1860. Dziela stałaha ŭzrosta ličby abonentaŭ, pačali ŭžo razbudoŭvać telefoničnuju stancyju.

BIURO Pigus Patarnavimas

Vilnius, vul. šv. Filipa 1 kv. 20 (kala kašc. šv. Jakuba) **telef. 16-68).**

Piša prośby u spravach sudovych, administracyjnych i inšych, **tłumača** na litoŭskuju movu dakumenty.

U Redakcyju „Krynicy"

Pavažany Spadaru Redaktaru, nie admoŭciesia nadrukavać u Vašecievaj hazecie „Krynica" het'kaha.

U zaciemcy „Lektarat biełaruskaha jazyka i litaratury" №9 "Krynicy" padana, što „Dahetul, jak viedama, pry Vilenskim Universytecie byŭ lektarat tolki biełaruskaha j a z y k a." Dziela taho, kali łaska, źmiaściecie hetkuju papraŭku: Na universytecie Ściapana Batury ŭ Vilni ad 1930 h da kanca byćcia hetaha ŭniversytetu (da 15 XII.1939) byŭ lektarat nia tolki biełaruskaha jazyka, ale ŭ roŭnaj miery i biełaruskaj litaratury.

Z pašanaju

Dr. J. Stankievič

b. lektar biełaruskaha jazyka j litaratury na b. U S B u Vilni.

U Vilni, 7 lutaha 1940.

Naša pošta

Dyr. S. Sacharaŭ ŭ Łatvii: plitki biel. narodnych pieśniaŭ u vykanańni Zabejdy-Sumickaha ŭ Vilni možna kupić. Kaštuje štuka (dźvie pieśni) 6 litaŭ, jasnaja reč, biez paštovaj pierasyłki.

M. Barejka — „Krynica" Vam pasyłajecca, a kali nieakuratna atrymoŭvajecie, dyk dahavareciesia z svajej poštaj. Padpisku ad vas my jašče nie atrymali. Za poŭhodu naležycca nam 3 lity.

S. Śledź-ki — Ł. Asoby, ab jakich pytajeciesia, i dalej žyvuć u Ryzie. Ab žyćci biełarusaŭ u Łatvii možam napisać hetulki, kolki jany sami buduć davać nam k o n k r e t n a h a matarjału. Paprabujcie pisać i Vy takija viestki. Da pisańnia viešaŭ patrebna „Božaja iskra". Kataloh vysłany.

M. Wolny Ł. Davajcie bolš k a n k r e t n a h a matarjału.

DR. J. MALECKI

lekar Kasy Chvorych

Unutranyja i dziciačyja chvaroby

Kalvaryjskaja 38—4

Pryjmo ad 10—12 i 16—18

„BTS" TECHNIKINIS BIURAS

Vilnius, Šventosios (b. Gdańska) g-vė 6

telef. 27-59

VYKONVAJE: budoŭli i remonty ŭsiakich budynkaŭ i fabryk, pravodzić konservacyju i stały dahlad vadapravodaŭ, kanalizacyj, centralnaha ahravańnia i benzynavych stancyj (dystrybutaraŭ). Robić usiakija plany, škicy i techničnyja rysunki, a tak-ža vyśvietlivaje ich na rotacyjnaj mašynie na śvietlačułaj papiery, u roznych kolerach, u kožnaj daŭžyni, na pačakańni.

Praktyčny kurs litoŭskaha jazyka „KALBA"

dazvoleny Min. Aśviety, jaki viadziecca pad kiraŭnictvam ahulna viedamaha litoŭskaha metodyčnaha

pedahoha **A. BUSIŁAS'A**

abviaščaje zapis na novyja hrupy.

Słuchačy kursaŭ buduć pryhatoŭvacca da pradbačanaha dziaržaŭnaha ekzaminu.

Informacyi ŭ spravie kursaŭ možna atrymać štodzień ad 13 da 15 hadz. pry vul. Mickieviča 16 (u budynku byŭšaha „Orbisu"), i ad 17 da 19 hadz. pry vul. Vilenskaj 39—29 (13-aja Pačatkavaja Škoła).

Kursy čynnyja ad 16 da 20 hadz. ŭ nastupnych pamiaščeńniach:

I. V. Pahulanka 18 (1-ja Pačatkavaja Skoła)
II. Vilenskaja 10 (24-ja Pačatkavaja Škoła)
III. Vilenskaja 39—29 (roh Mastovaj—13-ja Pač. Skoła).

Apłata — 5 litaŭ u miesiac.

Leidėjas ir Redaktorius: ADOLFAS KLIMAVIČIUS
Vydaviec i Redaktar: ADOLF KLIMOVIČ
Telefon u drukarniu i redakcyju 23-32
Fr. Skarynos vardo Gudų Spaustuvė, Vilnius, Pylimo g-vė 1
Biel. Drukarnia im. Fr. Skaryny, Vilnia, vul. Zavalnaja 1.

VILNIUS